

ضرورت بازنگری در لایحه

منع پولشویی در ایران

دفتر بررسی‌های اقتصادی^۱

چکیده

لایحه پیشنهادی وزارت امور اقتصادی و دارایی درباره مبارزه با جرم پولشویی که در جلسه مورخ ۱۳۸۱/۶/۲۷ هیأت محترم دولت، به تصویب رسید و جهت سیر مراحل قانونی به مجلس شورای اسلامی تقدیم شد، متضمن اشکالاتی است که نیاز به اصلاح دارد. لذا، این لایحه باید به گونه‌ای مورد بازنگری قرار گیرد که مواردی چون تعریف پولشویی به عنوان یک جرم مستقل، تعیین اشخاص و نهادها و دستگاه‌های مشمول قانون، تعاریف و ضمانت اجرایی انجام تکالیف نهادهای ناظر بر منع پولشویی و وظایف و اختیارات آنها به منظور مبارزه با جرم پولشویی، در آن دیده شود.

۱. این مقاله بر اساس گزارش کارشناسی آقایان دکتر فرهاد رهبر، غلامرضا زال‌پور و فضل‌ال... میرزاوند در دفتر بررسی‌های اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس تنظیم شده که پیش از این با شماره ۴۱۰۶۶۹۶ در تیر ۱۳۸۲ منتشر شده است.

همچنین، در لایحه مزبور باید عمل پولشویی و هدف از انجام آن به صراحت مشخص شود. آگاهی مرتکبان، از این واقعیت که عواید حاصل، به طور مستقیم یا غیر مستقیم در نتیجه ارتکاب جرم به دست آمده، جزء ارکان جرم مزبور تلقی شود. علاوه بر آن، مباشرت در ارتکاب جرم پولشویی یعنی مداخله در ارتکاب این جرم از طریق تحریک و ترغیب، تطمیع و تهدید مجرم و تسهیل وقوع جرم و هر نوع معاونت، در حکم جرم پولشویی تلقی شده و مرتکبان به مجازاتی مانند پولشویان محکوم شوند.

در لایحه پیشنهادی، باید مجازات ارتکاب جرم پولشویی و مداخله در ارتکاب این جرم به صورت ضبط عواید حاصل از ارتکاب جرم، حبس و پرداخت جریمه نقدی در نظر گرفته شود. در این لایحه، باید برای مواردی مانند عضویت یا همکاری با گروه‌های سازمان یافته بزهکار داخلی یا بین‌المللی، ارتکاب جرم توسط مأموران دولت و داشتن سابقه محکومیت قبلی - در ارتباط با جرم پولشویی - حداکثر مجازات پیش‌بینی شده در قانون، اعمال شود.

یکی از نکاتی که باید در بخش تعیین مجازات به آن توجه شود، مستثنی کردن ضبط و مصادره اموال اشخاص ثالثی است که در ارتکاب جرم دخالتی نداشته و اموال مزبور را از طریق قانونی و مشروع و بدون اطلاع از منشأ غیرقانونی آن به دست آورده‌اند. در نهایت، از آن جا که پولشویی جرمی است که از مرزهای جغرافیایی فراتر می‌رود، و برای مبارزه جدی با آن نیاز به همکاری‌های بین‌المللی و معاضدت قضایی است، باید ساز و کار مناسب و امکان تقاضای معاضدت قضایی از طریق وزارت امور خارجه به دادگاه ویژه مبارزه با پولشویی، فراهم آید.

مقدمه

پولشویی عبارت است از پنهان کردن مبداء، منشأ، یا مالکیت وجوه یا سایر دارایی‌ها به منظور جلوگیری از شناسایی منشأ غیرقانونی آن که موجب شناسایی فعالیت غیرقانونی، آثار و ادله جرم می‌باشد.

فلسفه تعیین مجازات برای این جرم ایجاد موانع شدید ملی و بین‌المللی برای به کارگیری عواید حاصل از فعالیت غیرقانونی و سرمایه‌گذاری وجوه حاصل از آن در دیگر فعالیت‌ها یا سرمایه‌گذاری مجدد است.

تعریف پذیرفته شده بین‌المللی از جرم پولشویی عبارت است از:

- تحصیل، تملک، نگهداری یا استفاده از عوایدی با علم به این که به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه ارتکاب جرم به دست آمده باشد.
- تبدیل، مبادله یا انتقال عوایدی به منظور پنهان کردن منشأ غیرقانونی آن با علم به این که به طور مستقیم یا غیرمستقیم ناشی از ارتکاب جرم است یا کمک به مرتکب به نحوی که مشمول آثار و تبعات قانونی ارتکاب آن جرم نگردد.
- اخفا، پنهان یا کتمان کردن ماهیت واقعی، منشأ، منبع، محل، نقل و انتقال، جابه‌جایی یا مالکیت عوایدی که به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه جرم تحصیل شده باشد.
- اگر به این تعریف توجه شود، در تحقق این جرم وجود چند شرط الزامی است:

عمل مرتکب

جرم پولشویی یک عمل مثبت مادی است که به اشکال مختلف زیر اتفاق می‌افتد:

- مخفی کردن ماهیت واقعی مال حاصل از ارتکاب جرم؛
 - مخفی کردن منشأ غیرقانونی عواید ناشی از جرم؛
 - نقل و انتقال فیزیکی مال یا عواید ناشی از جرم؛
 - انتقال وجه یا هر ماده دیگری به یا از طریق مؤسسات مالی؛
 - کمک یا معاونت به شخص مجرم برای فرار از آثار و تبعات کیفری جرم؛
 - تحصیل و استفاده از اموال و عایدات ناشی از جرم.
- ترک فعل نیز بعضاً منجر به تحقق جرم پولشویی خواهد شد و آن در مواقعی است که شخص عالماً و عامداً از وظایفی که راجع به قانون به عهده اوست با هدف همکاری یا مباشر جرم پولشویی خودداری می‌کند (جرائم مرتبط با پولشویی).

در ضمن خاطر نشان می‌سازد که در ماده ۶۲۲ قانون مجازات اسلامی نیز پیش‌بینی شده است: «هر کس با علم و اطلاع یا با وجود قراین اطمینان‌آور به این که مال در نتیجه ارتکاب سرقت بدست آمده است آن را به نحوی از انحا تحصیل یا مخفی یا قبول کند یا مورد معامله قرار دهد به حبس از ۶ ماه تا ۳ سال و ۷۴ ضربه شلاق محکوم خواهد شد».

سوابق تاریخ جزایی ایران نشان می‌دهد که در ابتدا، اخفای مال مسروقه جرم مستقلی نبوده، و مرتکب آن تحت عنوان «معاونت در سرقت» قابل تعقیب و مجازات بود. امروزه با شخصی که به سارق در ارتکاب عمل مجرمانه پشت‌گرمی می‌دهد، به شدت برخورد می‌شود. اگر سارق اطمینان داشته باشد که شخص یا اشخاصی حاضر به همکاری با وی نیست، جرأت فروش یا مخفی کردن اموال مسروقه را نخواهد داشت و لذا جرم سرقت شدیداً کاهش خواهد یافت. علاوه بر این، هرگاه سارق موفق به تحصیل، معامله یا اخفای اموال مسروقه نشود، مأموران کشف جرم راحت‌تر خواهند توانست با بدست آوردن اموال مسروقه، سارقان را به مجازات برسانند.

قبلاً باید جرم اتفاق افتاده باشد

تحقق جرم پولشویی موکول و منوط به وجود جرم منشأ است. (یعنی ابتدا باید جرمی اتفاق افتاده باشد). این جرائم می‌تواند از قبیل قاچاق مواد مخدر، اختلاس، ارتشا و ... باشد و پس از ارتکاب جرم منشأ اقداماتی روی عواید حاصل از آن، خواه توسط مباشر «جرم منشأ» یا توسط شخص دیگری، صورت گیرد تا منشأ غیرقانونی مال پنهان گردد.

خصوصیات مال حاصل از ارتکاب جرم

عواید حاصل از جرم به معنی هر مالی است که به طور مستقیم یا غیرمستقیم از اعمال مجرمانه «جرائم منشأ» از قبیل ارتشا، اختلاس، اخذ پورسانت در معاملات دولتی، کلاهبرداری، قاچاق مواد مخدر، قاچاق کالا و ارز و ... مشتق یا حاصل شده است و شامل اموالی است که عواید حاصل از جرم به طور مستقیم به آن وارد و سپس با آن آمیخته شده،

و نیز شامل درآمد، سرمایه یا عواید اقتصادی دیگر حاصل یا مشتق از این مال در هر مقطع بعد از ارتکاب جرم منشأ است.

قصد از تکاب جرم پولشویی

عملیات مذکور در تعریف پولشویی قابل مجازات نیست، مگر آن که مرتکب با علم و اطلاع یا با وجود قراین اطمینان آور، این کار را انجام دهد.

نحوه بدست آوردن مال حاصل از ارتکاب جرم

در تعریف جرم پولشویی آمده است که مرتکب، مال حاصل از ارتکاب جرم را به منظور پنهان کردن ماهیت غیرقانونی آن به نحوی از انحا مورد معامله قرار داده، یا نقل و انتقال یا مبادله‌ای روی آن انجام می‌دهد. از این تعریف چنین مستفاد می‌شود که مرتکب جرم پولشویی باید مال ناشی از جرم را به نحوی تحصیل، قبول، یا مخفی کرده باشد. البته لازم نیست که مال حاصل از ارتکاب جرم به طور مستقیم از دست خود مرتکب جرم منشأ بدست آمده باشد، بلکه ممکن است مال و عواید حاصل از آن از دست شخص ثالثی که حتی حسن نیت نیز دارد، کسب شده باشد.

موضوع حائز اهمیت در جرم پولشویی این است که مرتکب جرم اولیه می‌تواند مورد تعقیب قرار نگیرد یا مجازاتی برایش اعمال نشود، همین طور مرتکب «جرم منشأ» ممکن است فوت شده یا از طرف مرجع رسیدگی دستگیر نشده باشد، یا پس از ارتکاب فرار کرده باشد. چنانچه مال تحصیل شده از این اشخاص به هر نحو مورد پولشویی قرار گیرد، باز این جرم محقق خواهد شد.

لازم به ذکر است در اخفای مال مسروقه نیز همین حکم جاری است با این تفاوت که جرم منشأ (دزدی) باید توسط شخص دیگری غیر از اخفاکننده مال مسروقه ارتکاب یافته باشد. بنابراین نمی‌توان هم سارق و هم اخفاکننده مال مسروقه بود. بعلاوه، قانون صرفاً به اموال مسروقه اشاره دارد.

۱. دلایل توجیهی تغییر و اصلاحات پیشنهادی درباره لایحه مبارزه با

پولشویی

لایحه مبارزه با جرم پولشویی که به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی در جلسه مورخ ۱۳۸۱/۶/۲۷ به تصویب رسید و جهت سیر مراحل تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم شد، متضمن اشکالاتی است که نیاز به اصلاحات اساسی دارد. این کاستی‌ها را می‌توان به سه دسته زیر تقسیم‌بندی کرد:

۱-۱. تعریف

۱-۱-۱. قلمرو شمول قانون

در لایحه پیشنهادی تصریح شده است: «جرم پولشویی عبارت است از هرگونه تبدیل یا تغییر یا نقل و انتقال یا پذیرش یا تملک دارایی با منشأ غیرقانونی، به طور عمدی و با علم به آن، برای قانونی جلوه دادن دارایی یاد شده»

این تعریف جامع و مانع نیست. به بیان دیگر، حد شمول قانون به نحوی است که در برگیرنده کلیه حالات جرم پولشویی نیست. عملیاتی که به آن پولشویی اطلاق می‌شود عمدتاً توسط مرتکبان جرم، از طریق مؤسسات مالی و واسطه‌های وجوه، به شرح زیر انجام می‌گیرد:

- قرار دادن یا سپردن هر گونه مال حاصل از عملیات مجرمانه نزد مؤسسه مالی، اعم از این که این عمل به نام خود شخص یا به نام شخص دیگری باشد؛
- انتقال و جا به جایی مال و وجه حاصل از عملیات مجرمانه از طریق یک مؤسسه مالی به یک مؤسسه مالی دیگر، اعم از اینکه این انتقال به نام خود شخص یا نام شخص دیگری باشد؛
- پرداخت یا استفاده از هر مال حاصل از اقدامات مجرمانه، توسط یک مؤسسه مالی صرف نظر از این که این عمل به نام خود شخص یا به نام شخص دیگر باشد؛
- اعطا یا هبه هر نوع مال حاصل از عملیات مجرمانه، اعم از اینکه این کار به نام خود شخص یا به نام شخص دیگری باشد؛

- قرارداد هر نوع مال حاصل از عملیات مجرمانه در محل امن، اعم از اینکه این عمل به نام خود شخص یا به نام شخص دیگری انجام شود؛
- حمل هر گونه مال حاصل از فعالیت مجرمانه به خارج از کشور؛
- تبدیل هر نوع مال حاصل از عملیات مجرمانه به ارز یا اوراق بهادار یا ابزار مالی دیگر.

همچنین به موجب قانون هر گونه معاونت و دسیسه‌چینی به منظور انجام پولشویی جرم تلقی شده و متضمن همان مجازات حبس و جریمه پولشویی خواهد بود. در صورتی که جرم پولشویی توسط مدیریت یک شرکت انجام شود، مدیریت یا نماینده آن به حبس و شرکت مربوط، به جریمه محکوم خواهد شد.

لازم به ذکر است جرم پولشویی جرمی است که از ویژگی‌های خاصی برخوردار است که مبتنی بر استفاده از عواید حاصل از ارتکاب جرائم منشأ است. به عبارت دیگر موضوع جرم پولشویی عبارت است از هر گونه استفاده از مال حاصل از ارتکاب جرم. این جرائم عمدتاً جرائم مهمی از قبیل اختلاس، ارتشا یا قاچاق مواد مخدر و ... است. جرم مزبور مانند هر جرم دیگر دارای دو رکن اساسی است:

- **رکن مادی جرم**، عبارت است از فعل مادی که مرتکب جرمی انجام می‌دهد، مانند مخفی کردن ماهیت منشأ غیرقانونی مال حاصل از ارتکاب جرم، نقل و انتقال فیزیکی مال، کمک به شخص مجرم برای جلوگیری از تبعات آثار کیفری جرم.

- **رکن معنوی جرم**، سوء نیت در انجام عمل مجرمانه با علم و آگاهی از اینکه مال از ارتکاب جرم حاصل شده است.

از سوی دیگر عواید حاصل از جرم عبارت است از هر گونه مالی که مالیت داشته و به طور مستقیم یا غیرمستقیم از جرم حاصل شده باشد، این اموال ممکن است منقول یا غیرمنقول، مادی یا غیرمادی و ... باشد.

خاطر نشان می‌سازد، جرم پولشویی از مراحل مختلفی تشکیل می‌شود و تحقق هر یک از مراحل مختلف آن جهت ثبوت مسئولیت کیفری است.

نکته مهم در تعریف جرم پولشویی توجه به این نکته مهم است که جرم به نحوی تعریف شود که از جرائم منشأ جدا بوده و متضمن عنصر جداگانه‌ای باشد که قابلیت تعیین مجازات را داشته باشد. بدیهی است که این امر مستلزم این است که جرم پولشویی صدماتی را به نظام اجتماعی و اقتصادی جامعه وارد سازد.

لازم به ذکر است، تعریف پذیرفته شده و بین‌المللی این جرم که اغلب کشورها نیز به نحوی آن را در قانون خود پیش‌بینی کرده‌اند، به شرح زیر است؛ که به عنوان تعریف جرم پولشویی پیشنهاد می‌شود:

پولشویی عبارت است از:

الف) تحصیل، تملک، نگهداری یا استفاده از عوایدی با علم به این که به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه ارتکاب جرم به دست آمده باشد.

ب) تبدیل، مبادله یا انتقال عوایدی به منظور پنهان کردن منشأ غیرقانونی آن با علم به این که به طور مستقیم یا غیرمستقیم ناشی از ارتکاب جرم است یا کمک به مرتکب به نحوی که مشمول آثار و تبعات قانونی ارتکاب آن جرم نگردد.

ج) اخفا یا پنهان یا کتمان کردن ماهیت واقعی، منشأ، منبع، محل، نقل و انتقال، جابه‌جایی یا مالکیت عوایدی که به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه جرم تحصیل شده باشد.

۱-۱-۲. اشکالات وارد بر تعریف دارایی با منشأ غیرقانونی

تبصره ماده یک لایحه پیشنهادی می‌گوید: «دارایی با منشأ غیرقانونی وجوه یا اموال یا منافی است که از طریق فعالیت‌های مجرمانه از قبیل ارتشاء، اختلاس، تبانی در معاملات دولتی، کلاهبرداری، فرار مالیاتی، قاچاق کالا و ارز، فحشا، قمار، قاچاق مواد مخدر، ربا و سرقت کسب شده باشد».

این تعریف، متضمن اشکال است، زیرا پولشویی در معنی متعارف آن، تغییر دادن یا مبدل کردن مالی به مال دیگر است و این فرایند به منظور مخفی کردن منشأ غیرقانونی آن مال یا کمک به شخص دست اندرکار ارتکاب جرم برای فرار از پیامدهای غیرقانونی آن

است. در فرآیند مزبور، مال حاصل از ارتکاب جرم منشأ با اموال مشروع و غیرمشروع دیگری آمیخته می‌گردد. از اینرو، پیشنهاد می‌شود با توجه به اینکه جرم پولشویی باید از جرائم منشأ مستقل تلقی گردد، به جای دارایی با منشأ غیرقانونی از عبارت عواید حاصل از جرم با تعریف زیر استفاده شود:

«عواید حاصل از جرم به معنی هر مالی است که به طور مستقیم یا غیرمستقیم از اعمال مجرمانه‌ای (جرائم منشأ) از قبیل ارتشا، اختلاس، تپانی و اخذ پورسانت در معاملات دولتی، کلاهبرداری، قاچاق کالا و ارز، فحشا، قمار، قاچاق مواد مخدر، ربا و سرقت به دست آمده و شامل اموالی است که هر نوع مال حاصل از جرم به طور مستقیم وارد آن شده و سپس تبدیل یا آمیخته شده و نیز شامل درآمد، سرمایه یا امتیازات و عواید اقتصادی دیگر حاصل یا مشتق از این مال در هر مقطع بعد از ارتکاب جرم است».

منظور از مال در تعریف عواید حاصل از جرم «هرگونه دارایی و حقوق مادی (منقول یا غیرمنقول) یا معنوی، اسناد و اوراق بهادار و نیز هرگونه امتیاز قابل تقویم به پول است».

۲-۱. تعیین مجازات

در مورد تعیین مجازات جرم پولشویی دیدگاه‌های متفاوتی وجود دارد. بعضی از کشورها این دیدگاه را دارند که مجازاتی که برای جرائم منشأ مانند اختلاس، ارتشا - بجز جرائمی که از طریق سازمانی و گروهی و معاملات ناشی از آن صورت می‌گیرد - در نظر گرفته می‌شود، کافی است این امر که مجرم با عواید و امکانات حاصل شده از جرم منشأ، مرتکب جرم دیگری به نام جرم پولشویی می‌شود، از لحاظ نظام حقوقی کشورهای مزبور پذیرفته نیست. زیرا براساس این نظام‌ها، جرم پولشویی تداوم جرم اولیه است که مجرم برای گریز از مجازات دست به انجام آن می‌زند.

براساس دیدگاه دیگری، جرم پولشویی شکلی از معاونت و تسهیل در امر جرم منشأ است. براساس این نظریه، اشخاصی مجازات می‌شوند که قصد دارند منبع نامشروع مال را پنهان یا تحقیق و رسیدگی در مورد منبع ضبط، مصادره یا توقیف عواید حاصل از جرم را مختل کنند.

دیدگاه دیگری که می‌توان آن را دیدگاه غالب دانست آن است که هر گونه معامله بر روی اموال یا دارایی‌ها با آگاهی از این که مال مورد نظر از فعالیت‌های مجرمانه حاصل شده است، برای تحقق جرم پولشویی کافی است. بر این اساس، دیدگاه مزبور جرم پولشویی را شامل سه دسته از عملیات زیر می‌دانند:

الف) مشارکت در معاملات ناشی از اموال حاصل از جرم؛

ب) انتقال وجوه یا اموال حاصل از جرم به داخل یا خارج از کشور؛

ج) مشارکت، معاونت، تسهیل در معاملات نقدی یا مال حاصل از ارتکاب جرم.

لازم به ذکر است که هر چند بعضی از کشورها معتقدند مرتکبان جرم منشأ نمی‌توانند برای مباشرت یا معاونت در جرم پولشویی مجازات گردند، ولی باید در نظر داشت عملی که مرتکب جرم منشأ با عواید حاصل از جرم انجام می‌دهد فعل جدیدی است که دارای عنوان جدیدی خواهد بود. این استدلال که در واقع پولشویی ادامه و استمرار جرائم منشأ است و نمی‌توان برای یک عمل مجرمانه دو مجازات تعیین نمود نیز مسموع نیست. زیرا پولشویی عایدات نامشروع، مقوله دیگری است و در بسیاری از موارد مجازات جرم منشأ، نمی‌تواند پوشش لازم برای جلوگیری از آثار سوء به کارگیری عواید حاصل از جرم را فراهم نماید. با توجه به این مطالب، هر چند به نظر می‌رسد ماده ۲ لایحه پیشنهادی در مقام بیان این مطلب است که مجازات‌های ارتکاب جرائم منشأ مانند اختلاس، ارتشا و قاچاق همچنان به قوت خود باقی است و پولشویی جرم مستقلی است که دارای مجازات مستقلی می‌باشد، به منظور رفع ابهام^۱ و استنباط دقیق استقلال جرم پولشویی از جرم منشأ، این ماده به صورت زیر اصلاح می‌شود:

۱. ابهام موجود در این باره به مفاد ماده ۴۶ قانون مجازات اسلامی باز می‌گردد. ماده مزبور مقرر دارد: «در جرائم قابل تعزیر هرگاه فعل واحد دارای عناوین متعدد باشد مجازات جرمی داده می‌شود که مجازات آن اشد است.» به موجب ماده ۴۷ همین قانون در مورد تعدد جرم هرگاه جرائم ارتكابی مختلف باشد، برای هر یک از جرائم، مجازات جداگانه تعیین شود و اگر مختلف نباشد فقط یک مجازات تعیین می‌گردد. در این صورت تعدد جرم می‌تواند از علل مشدده کیفر باشد.

«مرتکبان جرم منشأ، در صورت ارتکاب جرم پولشویی، علاوه بر مجازات‌های مقرر، به مجازات‌های پیش‌بینی شده در این قانون نیز محکوم خواهد شد».

همچنین در مبحث تعیین مجازات جرم پولشویی، مشکل اساسی این است که مجازات‌های پیش‌بینی شده صرفاً ناظر به جزای نقدی است و مجازات‌های دیگری، مانند حبس و مجازات‌های بازدارنده برای این جرم در نظر گرفته نشده است.

باید توجه داشت، تصویب قانون به صورت دائمی است و دلایلی مانند پربودن زندان‌ها در شرایط فعلی برای پیش‌بینی مجازات حبس، مسموع نیست.

نکته دیگر این است که با توجه به آثار زیانبار جرم پولشویی مجازات‌های تعیین شده باید با ماهیت جرم، همخوانی داشته باشد. بنابراین با توجه به آثار سوء این جرم بر نظم اجتماعی و اقتصادی کشور، مجازات‌های زیر برای جرم پولشویی پیشنهاد می‌شود:

«مرتکبان جرم پولشویی علاوه بر ضبط درآمد و عواید حاصل از ارتکاب جرم مشتمل بر اصل و منافع حاصل (اگر موجود نباشد، مثل یا قیمت آن) به مجازات حبس از ۱ تا ۱۵ سال و جزای نقدی از یک چهارم تا سقف عواید حاصل از جرم محکوم می‌شوند.

تبصره ۱: در صورت وجود دلایل کافی مبنی بر ارتکاب جرم، صدور قرار بازداشت به مدت یک ماه الزامی است. این قرار در هیچ یک از مراحل رسیدگی قابل تبدیل نخواهد بود. علاوه بر آن متهم تا زمان صدور حکم و اجرای آن ممنوع‌الخروج خواهد شد.

تبصره ۲: هیچ یک از مجازات‌های پیش‌بینی شده در این قانون اعم از حبس و جزای نقدی و سایر مجازات‌ها قابل تعلیق نیست و اجرای آن‌ها معلق نخواهد شد.

تبصره ۳: در صورت وجود جهات و کیفیات مخفیه، دادگاه مجازات مرتکب را اعم از حبس و جزای نقدی فقط تا حداقل مقرر در این قانون تخفیف خواهد داد. سایر مجازات‌ها قابل تخفیف و تبدیل نیست.

تبصره ۴: مجازات شروع به جرم پولشویی، حداقل مجازات مقرر برای پولشویی خواهد بود و چنانچه نفس عمل انجام شده نیز جرم باشد، شروع کننده به مجازات آن جرم نیز محکوم می‌شود.

تبصره ۵: چنانچه رد مال به صاحب حق و متضرر از جرم، در قوانین مربوط به جرم منشأ پیش‌بینی شده باشد، وفق آن اقدام می‌گردد.

تبصره ۶: چنانچه عواید حاصل به اموال دیگری تبدیل یا تغییر یافته باشد، همان اموال ضبط خواهد شد.

تبصره ۳ ماده ۳ لایحه پیشنهادی می‌گوید:

«هرگاه کارکنان شخص حقوقی مرتکب جرم پولشویی شوند و شخص حقوقی از منافع جرم مذکور منتفع شده باشد، این شخص متضامناً با کارکنان مجرم، نسبت به دارایی‌ها و جزای نقدی متعلقه مسئولیت دارد.»

مجازات پیش‌بینی شده در لایحه پیشنهادی برای شخص حقوقی صرفاً جنبه مدنی دارد و با توجه به دیدگاه غالب در جهان بهتر است که برای اشخاص حقوقی نیز مجازات جزایی در نظر گرفته شود. چنانچه شخص حقوقی از عواید جرم منتفع شده باشد، محکومیت به پرداخت جزای نقدی بلا اشکال است. ضمناً اقداماتی از قبیل لغو جواز، انحلال و سایر مجازات‌های بازدارنده امکان‌پذیر است، که به شرح زیر پیشنهاد می‌شود:

«چنانچه شخص حقوقی به واسطه ارتکاب پولشویی از ناحیه اعضای هیأت مدیره، کارکنان یا نمایندگان خود از عواید پولشویی منتفع گردد، به جزای نقدی از یک تا سه برابر میزان انتفاع حاصل از جرم محکوم خواهد شد.»

تبصره ۵ - محکومیت شخص حقوقی به جزای نقدی، رافع مسئولیت کیفری اشخاص حقیقی که مباشر یا معاون در جرم مذکور بوده‌اند، نخواهند بود. مجازات‌های ذیل در مورد اشخاص حقوقی موضوع ماده ... حسب مورد به تشخیص مرجع رسیدگی اعمال خواهد شد.

۱. انحلال و لغو جواز فعالیت و اعلام آن به مرجع ذیربط، چنانچه محرز شود شخص حقوقی صرفاً به منظور پولشویی تشکیل شده است،

۲. ممنوعیت از انجام کلیه فعالیت‌ها یا عملیات خاص به مدت ۵ سال،

۳. ممنوعیت از فعالیت در محل یا مکان‌هایی که مورد استفاده شخص حقوقی برای

پولشویی بوده است،

۴. درج تخلف در روزنامه رسمی و جراید کثیرالانتشار،

۵. سایر مجازات‌ها به تشخیص مرجع رسیدگی».

در ضمن یادآوری می‌نماید که تبصره ۴ ماده ۳ لایحه پیشنهادی مبنی بر اینکه:

«کیفر معاون جرم، جزای نقدی معادل یک دهم تا یک پنجم ارزش دارایی با منشأ

غیرقانونی است».

اساساً اشتباه است و ناشی از عدم درک صحیح ماهیت جرم پولشویی است. در بسیاری از مواقع، معاونت در جرم پولشویی موجب تحقق جرم می‌شود. به این ترتیب با توجه به نقش معاونت در این جرم، پیشنهاد می‌شود به موجب تبصره ۲ ماده ۴۳ قانون مجازات اسلامی، برای معاونت جرم پولشویی مجازات خاص یعنی همان مجازات مباشرین جرم پولشویی به صورت زیر در نظر گرفته شود:

«مداخله در پولشویی از طریق تحریک و ترغیب، تطمیع و تهدید، تسهیل وقوع جرم، تهیه مخفی‌گاه یا فراهم آوردن وسایل ارتکاب جرم به هر نحو به منظور فرار مجرم از مجازات یا برخورداری از عواید حاصل از جرم و هر نوع معاونت در حکم، مباشرت تلقی می‌شود و متضمن مجازات تعیین شده برای پولشویی خواهد بود».

در ماده ۴ لایحه پیشنهادی هر شخص عالماً و عامداً برای کمک یا تسهیل جرم پولشویی مرتکب موارد زیر شود، در حکم معاون جرم محسوب و به مجازات مربوط محکوم می‌گردد:

الف) عدم ارائه اطلاعاتی که بر حسب وظایف قانونی و حرفه‌ای خود از دارایی‌های موضوع تبصره ماده (۱) کسب می‌کنند به مراجع صلاحیت‌دار قانونی؛

ب) ارائه هرگونه اطلاعات غیر واقعی به مأموران دولتی یا سایر مراجع و اشخاص ذی‌صلاح قانون؛

ج) انجام اقدامات اداری مانند ثبت در ادارات ثبت و اسناد و املاک، دفاتر اسناد رسمی و شهرداری‌ها و عملیات بانکی در بانک‌ها، مؤسسات مالی و اعتباری و صندوق‌های قرض‌الحسنه؛

د) افشای اطلاعات بدست آمده در جریان مبارزه با پولشویی توسط مأموران دولتی و سایر اشخاص، مقرر در این ماده، یا استفاده از آن به نفع خود یا دیگری توسط آنها. ماده مذکور نیز متضمن اشکال است زیرا آنچه به عنوان معاونت در (حکم) جرم پولشویی به شرح بالا عنوان شده است، جرائم مرتبط با پولشویی است و این جرائم طیف وسیعی از عدم ارابه گزارش دهی به هنگام، افتتاح حساب عالمأ و عامداً با اسامی غیر واقعی و دروغین، قصور مؤسسات مالی و واسطه‌های وجوه در احراز هویت واقعی مشتریان و نمایندگان آنها و غیره را در برمی گیرد.

باید توجه داشت فلسفه مجازات، پیش‌گیری از جرم است. چگونه می‌توان قصور در ارائه گزارش را در حکم معاونت جرم پولشویی تلقی کرد! چرا که جرم پولشویی بنا به ماهیت ذاتی خود غالباً با معاونت اشخاص تحقق می‌یابد و در اکثر جهان مجازات معاون همان مجازات مباشر است. موارد احصا شده مذکور، جرائم مرتبط با پولشویی بوده و ضرورت دارد قانونگذار با پیش‌بینی انواع دیگر جرائم به عنوان جرائم مرتبط با پولشویی، برای این نوع جرائم مجازات منطقی و متناسب با جرم پولشویی به شرح زیر در نظر بگیرد: «جرائم مرتبط با پولشویی:

الف) عدم گزارش معاملات مشکوک به مرجع پیش‌بینی شده در قانون،

ب) عدم گزارش دهی به هنگام،

ج) ارابه اطلاعات به اشخاص مظنون به پولشویی و افشای اطلاعاتی که به روند بررسی پولشویی خدشه وارد می‌سازد،
د) افتتاح انواع حساب‌ها نزد مؤسسات مالی و واسطه‌های وجوه با نام‌های واهی و غیر واقعی،

ه) تخلف مؤسسات مالی و واسطه‌های وجوه در احراز هویت واقعی مشتریان و نمایندگان آنها،

و) ارابه هرگونه اطلاعات غیر واقعی به مراجع و اشخاص ذی صلاح قانونی،

ز) تخلف در اجرای این قانون و آیین‌نامه‌های اجرایی و دستورالعمل‌های آن.

تبصره ۵- چنانچه به تشخیص مرجع رسیدگی، جرائم مرتبط از مصادیق مباشرت یا معاونت در جرم پولشویی تلقی نگردد، مرتکب به سه ماه تا دو سال حبس محکوم خواهد شد.»

۳-۱. حفظ حقوق اشخاص ثالث

از آنجا که عواید حاصل از جرم شامل اموالی است که هر نوع مال حاصل شده از جرم به طور مستقیم وارد آن شده و سپس تبدیل یا آمیخته شده و نیز شامل درآمد، سرمایه یا امتیازات و عواید اقتصادی دیگر حاصل یا مشتق از این مال در هر مقطع بعد از ارتکاب جرم است، لذا احتمال دارد عواید حاصل از جرم با اموال مکتسب مشروع اشخاص ثالث آمیخته شود و مجازات‌های پیش بینی شده پیشنهادی، موجب تضییع حقوق اشخاص ثالث گردد. بدین لحاظ به منظور حفظ سلامت و ثبات اقتصادی جامعه موارد زیر پیشنهاد می‌شود:

«اموال مشروع آمیخته با اموال و عواید حاصل از پولشویی مصون از تعرض و توقیف است، مگر آن که اختلاط چنان باشد که تفکیک اموال پیش از کارشناسی و رسیدگی میسر نباشد. در این صورت مال موجود تا زمان تفکیک توقیف می‌شود. بدیهی است صاحب حق می‌تواند خسارات وارد از این بابت را پس از ثبوت مطالبه کند» و «چنانچه اشخاص ثالث نسبت به آراء، احکام و تصمیمات مربوط به توقیف، ضبط و مصادره و سایر تصمیمات پیش‌بینی شده در این قانون معترض و در اموال و عواید مشمول توقیف و ضبط و مصادره حقی برای خود قایل باشند، می‌توانند نسبت به آراء، احکام و تصمیمات اتخاذ شده به مرجع رسیدگی کننده اعتراض نمایند و مرجع رسیدگی پس از احراز شرایط زیر دستور مقتضی را صادر خواهد کرد:

الف) معترض به هیچ طریق در ارتکاب جرم دخالت نداشته باشد،

ب) مال مورد اعتراض از طریق قانونی و مشروع به معترض منتقل شده باشد و صوری

یا ناشی از عقود و معاملات مسبوق به تبانی نباشد،

ج) عدم اطلاع از این که مال یا عواید آمیخته با اموال و عواید مشروع متعلق به وی

ناشی از جرم بوده است.

تبصره - مرجع رسیدگی، نوع، میزان و ارزش اصل و منافع مال معترض را در صورتی که با عواید حاصل از جرم آمیخته شده باشد، تعیین خواهد کرد».

۴-۱. وظایف دستگاه‌ها و نهادهای مشمول قانون مبارزه با پولشویی

ماده ۵ لایحه پیشنهادی^۱ نیاز به اصلاح دارد. اصلح آن است که نام مؤسسات و واسطه‌های وجوه که مکلف به ارائه اطلاعات هستند مانند بانک‌ها، مؤسسات اعتباری، شرکت‌های بیمه و... از باب تمثيل ذکر و وظایفی که به موجب قانون بر عهده آنهاست مانند احراز هویت، گزارش معاملات مشکوک و... دقیقاً ذکر شود.

در ضمن پیش بینی تبصره ماده ۵ غیرمنطقی است و نیاز به اصلاح دارد و باید از جمله وظایف سازمان مبارزه با پولشویی باشد. پیشنهاد می‌شود این ماده به صورت زیر اصلاح شود:

۱. هیأت دولت مجاز است در راستای اجرای این قانون، در آیین نامه اجرایی این ماده نسبت به موارد زیر و مقررات مربوط، اتخاذ تصمیم نماید:

الف) الزام دستگاه‌ها، نهادها و سایر اشخاص به:

۱. ارائه اطلاعات؛

۲. ارائه اسناد و مدارک لازم و نحوه نگهداری و مدت آنها؛

۳. تعیین هویت.

ب) معیارهای تشخیص موارد مشکوک.

ج) پیش بینی دستگاه‌ها، اشخاص حقوقی و مقام‌های مربوط که مجاز به تشخیص موارد مشکوک خواهند بود.

د) دادن اختیار به دستگاه‌ها و اشخاص حقوقی برای قطع خدمات در موارد مشکوک.

ه) تعیین نوع، مصادیق و حیطه خدمات مذکور در بند (د) و شرایط و ملاک‌های قطع و یا استمرار آن.

و) تعیین فهرست دستگاه‌های دولتی و مؤسسات و سازمان‌هایی که مشمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام یا

تصریح نام است و نهادهای عمومی غیردولتی و سایر اشخاص که ملزم به رعایت مقررات مربوط به هر یک از بندهای بالا هستند.

تبصره - اشخاص مجاز به تشخیص اولیه موارد مشکوک، در صورت برخورد با آنها، مکلفند این موارد را بلافاصله به دستگاه دولتی که وفق ماده ۸ مشخص می‌گردد، منعکس نمایند. در صورت تأیید و دستور دستگاه مزبور، خدمات مربوط برابر مقررات و آیین‌نامه اجرایی این ماده قطع می‌گردد. اشخاصی که خدمات در مورد آنها قطع گردیده، چنان‌چه اقدام انجام شده را خلاف قانون و مقررات مربوط بدانند، می‌توانند به مرجع قضایی صالح شکایت نمایند.

«اشخاص، نهادها و دستگاه‌های مشمول این قانون از قبیل:

- بانک‌ها اعم از دولتی و غیردولتی، مؤسسات اعتباری غیربانکی، صندوق‌های قرض‌الحسنه، صندوق‌های بازنشستگی و تعاونی‌های اعتبار، صرافان،
 - بورس‌های اوراق بهادار، شرکت‌های کارگزاری، صندوق‌ها و شرکت‌های سرمایه‌گذاری،
 - شرکت‌ها و مؤسسات بیمه،
 - بنیادها و مؤسسات خیریه،
 - گمرک، شرکت‌های حمل و نقل، پست و سایر مؤسسات خدماتی،
 - سایر اشخاص، نهادها و دستگاه‌ها به تشخیص شورای عالی مبارزه با پولشویی،
- مکلف به رعایت موارد زیر هستند:

- الف) شناسایی و احراز هویت مشتری و در صورت اقدام توسط نماینده یا وکیل، شناسایی و احراز سمت و هویت نماینده و وکیل و اصیل واقعی،
- ب) ارائه اطلاعات، گزارش‌ها، اسناد و مدارکی که به موجب این قانون و آیین‌نامه‌های اجرایی آن توسط سازمان مبارزه با پولشویی درخواست می‌شود،
- ج) گزارش معاملات و عملیاتی که مبلغ آن یا ارزش معادل آن بیش از مقدار تعیین شده توسط شورای عالی مبارزه با پولشویی است،
- د) گزارش معاملات و عملیات مشکوک به سازمان مبارزه با پولشویی،
- ه) نگهداری سوابق مربوط به شناسایی مشتریان، سوابق حساب‌ها، عملیات و معاملات،
- و) تعیین کمیته یا نماینده‌ای به منظور گزارش‌دهی و ارائه اطلاعات به سازمان مبارزه با پولشویی به منظور انجام سایر وظایف قانونی،
- ز) تدوین معیارهای کنترل داخلی و آموزش مدیران و کارکنان به منظور رعایت مفاد این قانون و آیین‌نامه‌های اجرایی آن،

تبصره ۱- نحوه شناسایی مشتری؛ گزارش‌دهی و ارایه اطلاعات؛ نوع اطلاعات، ترتیب و مدت نگهداری سوابق موضوع این ماده، مطابق آیین‌نامه مصوب شورای عالی مبارزه با پولشویی خواهد بود.

تبصره ۲- اشخاص مشمول این ماده بر حسب نوع فعالیت و ساختار سازمانی خود به تشخیص شورای عالی مبارزه با پولشویی از انجام تکالیف موضوع برخی از بندهای فوق معاف می‌شوند.

اصلاحات لازم در مورد پیش‌بینی مجازات‌های بازدارنده، تأدیبی و انضباطی در مورد اشخاص حقیقی و حقوقی در مواد اصلاح شده لایحه پیشنهادی در نظر گرفته شده است، لذا ضرورتی به ابقای ماده ۶ این لایحه وجود ندارد.

۵-۱. وظایف و نحوه فعالیت شورای عالی مبارزه با پولشویی

اختیاراتی که به موجب ماده ۷ لایحه پیشنهادی به شورای عالی مبارزه با پولشویی محول گردیده است، از قبیل موارد زیر:

الف) سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، هدایت و ارایه راهکارهای اجرایی؛

ب) اظهارنظر در باره آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون و لوایح مورد نیاز؛

ج) انجام هماهنگی بین دستگاه‌های اجرایی.

نیازی به تصریح ندارد. در واقع شورای مذکور فاقد هرگونه اختیار لازم جهت پیشبرد قانون است. از سوی دیگر چنان‌چه به شورا اختیاراتی برای تدوین آیین‌نامه و مقررات براساس این قانون داده شود، این ابهام وجود دارد که مغایر با اصل ۱۳۸ قانون اساسی از ناحیه شورای نگهبان شناخته شود.

از آن‌جا که به موجب اصل ۱۳۸ قانون اساسی «... علاوه بر مواردی که هیأت وزیران یا وزیری مأمور تدوین آیین‌نامه‌های اجرایی قوانین می‌شود، هیأت وزیران حق دارد برای انجام وظایف اداری و تأمین اجرای قوانین و تنظیم سازمان‌های اداری به وضع تصویب‌نامه و آیین‌نامه پردازد»، لذا می‌توان اختیار تدوین آیین‌نامه‌های مربوط به این قانون را به

کمیسیونی مرکب از وزرای عضو شورای عالی مبارزه با پولشویی محول کرد و به نظر مناسب تر می‌رسد که شورای مزبور ذیل اصل ۱۲۷ قانون اساسی تشکیل گردد.

نظر به اینکه مصوبات این شورا در حکم مصوبات هیأت وزیران است، لذا تدوین مقررات و آیین نامه در موارد خاص، بلا اشکال است. بنابراین تشکیل شورای عالی مبارزه با پولشویی به موجب اصل ۱۲۷ قانون اساسی با ترکیب اعضا و اختیارات زیر پیشنهاد می‌شود:

«به موجب اصل ۱۲۷ قانون اساسی و با تصویب هیأت وزیران، شورای عالی مبارزه با پولشویی با عضویت معاون اول رئیس جمهور و وزیران امور اقتصادی و دارایی، بازرگانی، اطلاعات و دادگستری، رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و دادستان کل کشور در چارچوب قوانین و مقررات برای انجام وظایف زیر تشکیل می‌شود:

الف) ارایه راهکارهای اجرایی لازم برای مبارزه با پولشویی،

ب) تدوین و تصویب مقررات و آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون،

ج) تغییرات و اصلاحات لازم در مقررات و آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون،

د) نظارت بر اجرای این قانون و ارزیابی میزان تأثیرگذاری و کارآیی آن،

ه) تدوین و تصویب معیارهای تشخیص موارد مشکوک به پولشویی،

و) تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های آموزشی تخصصی برای اشخاص، نهادها و

دستگاه‌های مشمول قانون در زمینه شناسایی، گزارش‌دهی موارد مشکوک و نگهداری

سوابق اطلاعات و اسناد،

ز) تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های آموزشی عمومی در زمینه پولشویی به منظور افزایش

آگاهی مردم و تشویق آن‌ها به ارایه اطلاعات و همکاری با نهادهای مبارزه با پولشویی.

تبصره ۱- دبیرخانه شورا متشکل از وزیر امور اقتصادی و دارایی به عنوان دبیر و

تعدادی کارشناس خبره در زمینه‌های اقتصادی، مالی، حقوقی و سایر زمینه‌های مرتبط است

که مقر آن در وزارت امور اقتصادی و دارایی خواهد بود.

تبصره ۲- شورای عالی مبارزه با پولشویی مکلف است گزارش عملکرد سالانه خود را حداکثر سه ماه پس از پایان سال به هیأت دولت ارائه کند.

ماده ۷ لایحه پیشنهادی مقرر می‌دارد: «سازمان دهی لازم برای نظارت، بازرسی، جلوگیری از امحای آثار و دلایل جرم پولشویی، طرح شکایت و رسیدگی مقدماتی اجرای دقیق مفاد این قانون و سازوکارهای اداری لازم برای تحقق اهداف آن با پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارایی و تصویب هیأت وزیران مشخص می‌شود».

در واقع ماده ۸ در مقام بیان تشکیل دفتر اطلاعات مالی یا سازمان مبارزه با پولشویی است. وظایف این سازمان و اختیارات آن باید به موجب قانون مشخص باشد. زیرا اخذ اطلاعات از دستگاه‌های مشمول قانون، تجزیه و تحلیل اطلاعات، ارجاع پرونده متخلفین به مرجع قضایی و دیگر وظایفی که در سایر کشورهای جهان به این‌گونه نهادها محول می‌گردد، نیاز به تصریح در قانون دارد. از این رو، پیشنهاد می‌شود سازمان مبارزه با پولشویی با وظایفی به شرح زیر تشکیل شود:

«سازمان مبارزه با پولشویی عهده‌دار وظایف زیر است:

۱. دریافت، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات و گزارش‌های ارسالی از طرف اشخاص، نهادها و دستگاه‌های مشمول این قانون.
۲. اقدامات مقتضی جهت شناسایی، ردیابی، انسداد حساب‌ها و توقیف اموال مشکوک.
۳. بازرسی و معاینات محلی و نظارت بر عملکرد اشخاص، نهادها و دستگاه‌های مشمول این قانون در زمینه مبارزه با پولشویی.
۴. همکاری و تبادل اطلاعات مبتنی بر روابط متقابل با نهادهای مبارزه با پولشویی در سایر کشورها.
۵. تحصیل اطلاعات، جمع‌آوری دلایل و مدارک و اسناد و هر اقدام دیگری که برای کشف جرم لازم است.

۶. اعلام جرم و تقاضای تعقیب کیفری و ارایه اطلاعات، اسناد و مدارک مربوط به پولشویی به مراجع قضایی.

۷. انجام سایر وظایفی که براساس این قانون و آیین‌نامه‌های اجرایی آن یا قوانین مرتبط، بر عهده سازمان مذکور گذاشته شده است.

تبصره ۱- رییس سازمان مسئول گزارش‌دهی به شورای عالی مبارزه با پولشویی است و باید گزارش عملکرد سالانه سازمان را حداکثر دو ماه پس از پایان سال به شورای مزبور ارایه کند.

تبصره ۲- تعقیب کیفری در موارد مذکور در این قانون منوط به اعلام شکایت سازمان مبارزه با پولشویی است.»

این سازمان باید اختیاراتی جهت ورود به محل اقامت اشخاص مظنون، صدور دستور برای جلوگیری از نقل و انتقال اموال در مدت کوتاه، درخواست ادای توضیح یا اخذ هرگونه اسناد از اشخاص و نهادهای مشمول قانون داشته باشد که تصریح آن‌ها به ترتیب ذیل در قانون ضروری است:

«سازمان به منظور انجام وظایف قانونی خود از اختیارات زیر برخوردار است:

۱. حق درخواست ادای توضیح یا ارایه هرگونه اسناد و مدارک مورد نیاز برای بررسی و رسیدگی به موضوع از اشخاص، نهادها و دستگاه‌های مشمول این قانون.

۲. حق ورود به محل اقامت اشخاص مظنون یا محل نگهداری اموال مشکوک و مدارک مرتبط با پولشویی به منظور جلوگیری از اختفا یا امحای آثار و دلایل وقوع جرم.

۳. حق درخواست ارایه و ضبط سوابق بانکی، مالی و تجاری.

۴. صدور دستور مبنی بر جلوگیری از نقل و انتقال اموال و معلق نمودن معامله مشکوک به پولشویی و مسدود کردن حساب‌های سپرده یا حساب‌های مشابه به مدت حداکثر ۷۲ ساعت.

تبصره ۵- تمدید مدت زمان موضوع بند ۴ به دستور مرجع رسیدگی، امکان‌پذیر است.»

لازم به ذکر است که این سازمان به موجب قانون، وظیفه تعقیب کیفری مرتکبان جرم پولشویی را دارد. در ضمن از آنجا که جرم پولشویی یکی از جرائم مالی محسوب می‌شود و رسیدگی به آن نیاز به تخصص دارد و همچنین آیین دادرسی آن از سرعت ویژه برخوردار است، پیشنهاد می‌شود برای این منظور دادگاه ویژه‌ای به شرح زیر تشکیل شود: «شعب ویژه‌ای از دادگاه‌های عمومی در تهران و در صورت نیاز در مراکز استان‌ها به منظور رسیدگی به جرم پولشویی و جرائم مرتبط تشکیل شود».

در ضمن در لایحه پیشنهادی دولت، موارد بسیاری به شرح زیر دیده نشده است که نیاز به تصریح دارد:

۱. مصونیت گزارش دهنده با حسن نیت از هرگونه تعقیب کیفری و جبران خسارت وارده در جریان قانون؛
۲. عدم تسری ضرورت حفظ اسرار حرفه‌ای و هرگونه تعهدات رازداری به اشخاصی که به موجب قانون خاص ملزم به انجام این وظایف هستند؛
۳. نحوه معاضدت و تعاون قضایی با کشورهای خارجی.

۲. چارچوب لایحه پیشنهادی

با توجه به ضرورت اصلاح و بازنگری لایحه پیشنهادی مبارزه با جرم پولشویی، این لایحه در ۲۴ ماده و ۲۱ تبصره به گونه‌ای بازنگری شده که مواردی چون تعریف جرم پولشویی به عنوان یک جرم مستقل، تعیین اشخاص و نهادها و دستگاه‌های مشمول قانون، تعاریف و ضمانت اجرایی انجام تکالیف نهادهای ناظر بر منع پولشویی و وظایف و اختیارات آن‌ها و همکاری‌های بین‌المللی را به منظور مبارزه با جرم پولشویی پوشش دهد^۱.

براساس ماده ۱ لایحه پیشنهادی، تحصیل، تملک، نگهداری، استفاده، تبدیل، مبادله یا انتقال عواید حاصل از جرم - با علم به این که عواید مزبور به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه ارتکاب به جرم به دست آمده است - و اختفاء، پنهان یا کتمان کردن ماهیت واقعی،

۱. «لایحه پیشنهادی مبارزه با پولشویی» در ضمیمه مقاله آورده شده است.

منشأ، منبع و محل و مالکیت این عواید با هدف پنهان کردن منشأ غیرقانونی عواید حاصل از جرم یا کمک به شخص مجرم به منظور فرار از آثار و تبعات قانونی ارتکاب جرم، پولشویی تعریف شده است.

در این تعریف عمل پولشویی و هدف از انجام آن به صراحت مشخص شده است. همچنین آگاهی مرتکبان هر یک از اعمال برشمرده از این واقعیت که عواید مورد پولشویی به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه ارتکاب جرم به دست آمده‌اند، از ارکان جرم مزبور در نظر گرفته شده است. علاوه بر آن، براساس تبصره این ماده، مباشرت در ارتکاب جرم پولشویی یعنی مداخله در ارتکاب این جرم از طریق تحریک و ترغیب، تطمیع و تهدید مجرم و تسهیل وقوع جرم و هر نوع معاونت، در حکم جرم پولشویی تلقی شده و مرتکبان به مجازات مانند پول‌شویان محکوم می‌شوند.

لایحه پیشنهادی، مجازات ارتکاب به جرم پولشویی و مداخله در ارتکاب این جرم را به صورت ضبط عواید حاصل از ارتکاب جرم، حبس و پرداخت جریمه نقدی در نظر گرفته است. در این لایحه برای مواردی مانند عضویت در گروه‌های سازمان یافته بزهکار داخلی یا بین‌المللی یا همکاری با گروه‌های مزبور، ارتکاب جرم توسط مأموران دولت و داشتن سابقه محکومیت قبلی - به مجازات جرم پولشویی - حداکثر مجازات پیش‌بینی شده در قانون، اعمال خواهد شد.

یکی از نکات قابل توجه در بخش تعیین مجازات لایحه پیشنهادی، مستثنی کردن ضبط و مصادره اموال اشخاص ثالثی است که در ارتکاب جرم دخالتی نداشته و اموال مزبور را از طریق قانونی و مشروع و بدون اطلاع از منشأ غیرقانونی آن به دست آورده‌اند. از دیگر نکات قابل توجه در این بخش، در نظر گرفتن جریمه نقدی برای اشخاص حقوقی منتفع از عواید جرم پولشویی است. به گونه‌ای که براساس ماده ۷ لایحه پیشنهادی، اگر اشخاص حقوقی به دلیل ارتکاب جرم پولشویی توسط اعضای هیأت مدیره، کارکنان یا نمایندگان منسوب خود، منفعتی کسب کنند به پرداخت جریمه نقدی از یک تا سه برابر منفعت کسب شده محکوم می‌شوند. صدور حکم انحلال یا درخواست لغو مجوز مؤسسات

پوششی که فقط با هدف انجام پولشویی تشکیل شده‌اند، ممنوعیت شخص حقوقی از انجام فعالیت خاص، عدم اجازه فعالیت در مکان‌های خاص و اعلام تخلف شخص حقوقی در جراید و رسانه‌های جمعی از دیگر مجازات‌هایی است که این اشخاص به تشخیص دادگاه و در صورت ارتکاب جرم پولشویی به آن محکوم می‌شوند.

بخش دیگری از لایحه پیشنهادی به منظور کشف و جلوگیری از پولشویی مؤسسات مالی از قبیل بانک‌ها، مؤسسات اعتباری غیربانکی، صندوق‌های بازنشستگی، تعاونی‌های اعتباری، صرافان، بورس‌های اوراق بهادار، شرکت‌های کارپردازی، صندوق‌ها و شرکت‌های سرمایه‌گذاری، شرکت‌ها و مؤسسات بیمه، بنیادها و مؤسسات خیریه را مکلف به رعایت موارد زیر کرده است:

- شناسایی و احراز هویت مشتری،
- گزارش معاملات و عملیاتی با مبلغ بیش از سقف تعیین شده در قانون،
- گزارش معاملات مشکوک،
- نگهداری سوابق مربوط به شناسایی مشتری، سوابق حساب‌ها، عملیات و معاملات،
- ارائه اطلاعات، گزارش‌ها، اسناد و مدارک مورد درخواست سازمان مبارزه با پولشویی،

- تدوین معیارهای کنترل داخلی و آموزش کارکنان و مدیران،
- تعیین کمیته یا نماینده‌ای به منظور گزارش‌دهی و ارائه اطلاعات به نهاد اجرایی ناظر بر پولشویی.

این لایحه، نحوه شناسایی مشتری، گزارش‌دهی و ارائه اطلاعات و نحوه نگهداری سوابق را به آیین‌نامه‌ای که توسط عالی‌ترین مقام ناظر بر پولشویی تهیه و تصویب می‌شود، واگذار کرده است.

محرمانه نگهداشتن اطلاعات و اسناد گردآوری شده براساس این قانون، استفاده از اطلاعات مزبور در راستای اهداف تعیین شده در قانون، ملزم کردن اشخاص و نهادها به ارائه اطلاعات مورد درخواست قانون‌علی‌رغم مکلف بودن آن‌ها به حفظ برخی اسرار

حرفه‌ای و مصونیت این افراد در برابر هر گونه ادعا و شکایت به دلیل گزارش دهی و ارایه اطلاعات، از مواردی است که لایحه پیشنهادی به آن اشاره می‌کند.

قصور در انجام هر یک از تکالیف تعیین شده در این لایحه پیشنهادی، برای اشخاص، نهادها و مؤسسات مشمول قانون در صورتی که مشمول حکم مباشرت یا معاضدت در جرم پولشویی نباشند، مجازات حبس و سایر مجازات‌های تأدیبی و انضباطی به دنبال خواهد داشت.

پیشنهاد تشکیل شورای عالی مبارزه با پولشویی و سازمان مبارزه با پولشویی به عنوان نهادهای ناظر بر منع پولشویی و تعیین وظایف و اختیارات نهادهای مزبور، موضوع بخش دیگری از لایحه پیشنهادی است.

در این لایحه، تشکیل شورای عالی مبارزه با پولشویی با توجه به اصل ۱۲۷ قانون اساسی^۱ و تأیید هیأت وزیران به منظور انجام وظایفی مانند ارایه راه کارهای اجرایی لازم برای مبارزه با پولشویی، تدوین و تصویب مقررات و آیین نامه‌های اجرایی قانون و پیشنهاد تغییرات و اصلاحات لازم در آن‌ها، تدوین و تصویب معیارهای مشکوک به پولشویی، تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های آموزشی تخصصی و عمومی و نظارت بر حسن اجرای قانون منع جرم پولشویی پیشنهاد شده است.

این شورا به عضویت معاون اول رئیس جمهور، وزیران اقتصاد و دارایی، بازرگانی، اطلاعات و دادگستری، رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، رئیس کل بانک مرکزی و دادستان کل کشور و دبیرخانه‌ای متشکل از کارشناسان خبره اقتصادی، مالی و حقوقی تشکیل خواهد شد. مقر این دبیرخانه در وزارت امور اقتصادی و دارایی است و وزیر امور اقتصادی و دارایی، دبیر آن خواهد بود.

۱. براساس اصل ۱۲۷ قانون اساسی، رئیس جمهور می‌تواند در موارد خاص، بر حسب ضرورت با تصویب هیأت وزیران نماینده یا نمایندگان ویژه‌ای با اختیارات مشخص تعیین کند. در این موارد تصمیمات نماینده یا نمایندگان مذکور در حکم تصمیمات رئیس جمهور و هیأت وزیران خواهد بود.

شورای عالی مبارزه با پولشویی، مکلف به پاسخگویی به هیأت دولت است. به گونه‌ای که براساس لایحه پیشنهادی به ارایه گزارش عملکرد سالانه خود به هیأت دولت موظف شده است.

این لایحه، دریافت، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات و گزارش‌های ارسالی از سوی نهادهای مشمول قانون، اقدامات مقتضی جهت شناسایی، ردیابی، انسداد و توقیف اقامت و اموال مشکوک، بازرسی و معاینات محلی و نظارت بر عملکرد اشخاص، نهادها و دستگاه‌ها، همکاری و تبادل اطلاعات با مسئولان مبارزه با پولشویی داخلی و خارجی، تحصیل اطلاعات و جمع‌آوری دلایل و مدارک و اسناد لازم برای کشف جرم، اعلام جرم و تقاضای تعیین مجازات کیفری به مراجع قضایی را بر عهده سازمانی با شخصیت مستقل حقوقی تحت عنوان «سازمان مبارزه با پولشویی» گذاشته است. رییس این سازمان توسط شورای عالی مبارزه با پولشویی تعیین خواهد شد و این سازمان در برابر شورای مزبور پاسخگو است.

به منظور انجام این وظایف قانونی، اختیاراتی مانند حق درخواست ادای توضیح یا ارائه اسناد و مدارک مورد نیاز برای بررسی موضوع، حق ورود به محل اقامت اشخاص مظنون یا محل نگهداری اموال و مدارک مشکوک، حق درخواست ارایه و ضبط سوابق بانکی، مالی و تجاری، صدور دستور جلوگیری از نقل و انتقال اموال و معلق نمودن معامله مشکوک به پولشویی، مسدود کردن حساب‌های بانکی مرتبط با فعالیت‌های مشکوک و توقیف وجوه ریالی و ارزی به هنگام ورود یا خروج از کشور، در صورت وجود دلایل کافی مبنی بر تحصیل آن‌ها از طریق ارتکاب جرم، به سازمان مزبور اعطا شده است.

براساس ماده ۱۸ لایحه پیشنهادی، ساختار، ارکان و اساسنامه سازمان ۶ ماه پس از

تصویب لایحه مزبور، تدوین و به تصویب شورای عالی مبارزه با پولشویی خواهد رسید.

پیش‌بینی تشکیل شعب دادگاه ویژه مبارزه با پولشویی در تهران و مراکز استان‌ها به منظور رسیدگی به جرائم پولشویی و تسریع در صدور احکام مربوط به اختیارات سازمان

مبارزه با پولشویی، از دیگر نکاتی است که در بازنگری لایحه پیشنهادی منع جرم پولشویی مورد توجه قرار گرفته است.

و بالاخره، لایحه مزبور براساس ۲ ماده پیشنهادی، به موضوع معاضدت قضایی در باره جرم پولشویی می‌پردازد. به این ترتیب امکان تقاضای معاضدت قضایی را از طریق وزارت امور خارجه به دادگاه ویژه مبارزه با پولشویی، فراهم می‌کند.

۳. ضمیمه

لایحه پیشنهادی مبارزه با پولشویی

ماده ۱

پولشویی عبارت است از:

الف) تحصیل، تملک، نگهداری یا استفاده از عوایدی با علم به این که به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه ارتکاب جرم به دست آمده باشد.

ب) تبدیل، مبادله یا انتقال عوایدی به منظور پنهان کردن منشأ غیرقانونی آن با علم به این که به طور مستقیم یا غیرمستقیم ناشی از ارتکاب جرم است یا کمک به مرتکب به نحوی که مشمول آثار و تبعات قانونی ارتکاب آن جرم نگردد.

ج) اخفا یا پنهان یا کتمان کردن ماهیت واقعی، منشأ، منبع، محل، نقل و انتقال، جابه‌جایی یا مالکیت عوایدی که به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه جرم تحصیل شده باشد.

تبصره ۱: عواید حاصل از جرم به معنی هر مالی است که به طور مستقیم یا غیرمستقیم از اعمال مجرمانه‌ای (جرائم منشأ) از قبیل ارتشاء، اختلاس، تبانی و اخذ پورسانت در معاملات دولتی، کلاهبرداری، قاچاق کالا و ارز، فحشا، قمار، قاچاق مواد مخدر، ربا و سرقت به دست آمده و شامل اموالی باشد که هر نوع مال حاصل شده از جرم به طور مستقیم وارد آن گردیده و سپس تبدیل یا آمیخته شده و نیز شامل درآمد، سرمایه یا امتیازات و عواید اقتصادی دیگر حاصل یا مشتق از این مال در هر مقطع بعد از ارتکاب جرم باشد.

تبصره ۲: مال حاصل از جرم به هر گونه دارایی و حقوق مادی (منقول یا غیرمنقول) یا معنوی، اسناد و اوراق بهادار و نیز هر گونه امتیاز قابل تقویم به پول اطلاق می‌شود.

تبصره ۳: مداخله در پولشویی از طریق تحریک و ترغیب، تطمیع و تهدید، تسهیل وقوع جرم، تهیه مخفی گاه یا فراهم آوردن وسایل ارتکاب جرم به هر نحو به منظور فرار مجرم از مجازات یا برخورداری از عواید حاصل از جرم و هر نوع معاونت، در حکم مباشرت تلقی می‌شود و متضمن مجازات تعیین شده برای پولشویی خواهد بود.

ماده ۲

مرتکبین جرم منشأ، در صورت ارتکاب جرم پولشویی، علاوه بر مجازات‌های مقرر مربوط به جرم ارتكابی، به مجازات‌های پیش‌بینی شده در این قانون نیز محکوم خواهند شد.

ماده ۳

مرتکبین جرم پولشویی علاوه بر ضبط درآمد و عواید حاصل از ارتکاب جرم مشتمل بر اصل و منافع حاصل (اگر موجود نباشد، مثل یا قیمت آن) به مجازات حبس از ۱ تا ۱۵ سال و جزای نقدی از یک چهارم تا سقف عواید حاصل از جرم محکوم می‌شوند.

تبصره ۱: در صورت وجود دلایل کافی مبنی بر ارتکاب جرم، صدور قرار بازداشت به مدت یک ماه الزامی است. این قرار در هیچ یک از مراحل رسیدگی قابل تبدیل نخواهد بود. علاوه بر آن متهم تا زمان صدور حکم و اجرای آن ممنوع‌الخروج خواهد شد.

تبصره ۲: هیچ یک از مجازات‌های پیش‌بینی شده در این قانون اعم از حبس و جزای نقدی و سایر مجازات‌ها قابل تعلیق نیست و اجرای آنها معلق نخواهد شد.

تبصره ۳: در صورت وجود جهات و کیفیات مخففه، دادگاه مجازات مرتکب را اعم از حبس و جزای نقدی فقط تا حداقل مقرر در این قانون تخفیف خواهد داد. سایر مجازات‌ها قابل تخفیف و تبدیل نیست.

تبصره ۴: مجازات شروع به جرم پولشویی حداقل مجازات مقرر برای پولشویی خواهد بود و چنانچه نفس عمل انجام شده نیز جرم باشد، شروع کننده به مجازات آن جرم نیز محکوم می‌شود.

تبصره ۵: چنانچه رد مال به صاحب حق و متضرر از جرم، در قوانین مربوط به جرم منشأ پیش‌بینی شده باشد، وفق آن اقدام می‌گردد.

تبصره ۶: چنانچه عواید حاصل به اموال دیگری تبدیل یا تغییر یافته باشد، همان اموال ضبط خواهد شد.

ماده ۴

اموال مشروع آمیخته با اموال و عواید حاصل از پولشویی، مصون از تعرض و توقیف است، مگر آن که اختلاط چنان باشد که تفکیک اموال پیش از کارشناسی و رسیدگی میسر نباشد. در این صورت مال موجود تا زمان تفکیک توقیف می‌شود. بدیهی است صاحب حق می‌تواند خسارات وارد از این بابت را پس از ثبوت، مطالبه کند.

ماده ۵

چنانچه اشخاص ثالث نسبت به آراء، احکام و تصمیمات مربوط به توقیف، ضبط و مصادره و سایر تصمیمات پیش‌بینی شده در این قانون معترض و در اموال و عواید مشمول توقیف و ضبط و مصادره حقی برای خود قایل باشند، می‌توانند نسبت به آراء، احکام و تصمیمات اتخاذ شده، به مرجع رسیدگی کننده اعتراض نمایند و مرجع رسیدگی کننده پس از احراز شرایط زیر دستور مقتضی را صادر خواهد کرد:

الف) معترض به هیچ طریق در ارتکاب جرم دخالت نداشته باشد.

ب) مال مورد اعتراض از طریق قانونی و مشروع به معترض منتقل شده باشد و صوری یا ناشی از عقود و معاملات مسبوق به تبانی نباشد.

ج) عدم اطلاع از این که مال یا عواید آمیخته با اموال و عواید مشروع متعلق به وی، ناشی از جرم بوده است.

تبصوه: مرجع رسیدگی، نوع، میزان و ارزش اصل و منافع مال معترض را در صورتی که با عواید حاصل از جرم آمیخته شده باشد، تعیین خواهد کرد.

ماده ۶

در موارد زیر مرتکب جرم پولشویی به حداکثر مجازات در قانون محکوم می‌شود:

۱. عضویت در گروه‌های سازمان‌یافته بزهکار داخلی و بین‌المللی یا همکاری با گروه‌های مزبور.

۲. مجرم مأمور دولت بوده و جرم ارتكابی با سمت و وظایف محول به او در ارتباط باشد.

۳. سابقه محکومیت به مجازات قطعی و لازم‌الاجرای جرم پولشویی، اعم از این که حکم از مراجع ذی‌صلاح داخلی یا خارجی صادر شده باشد.

تبصوه: مستخدمان دولتی چنانچه در مرتبه مدیر کل یا هم‌تراز یا بالاتر باشند، علاوه بر محکومیت به حداکثر مجازات، به انفصال دائم از خدمات دولتی و در صورتی که در مراتب پایین‌تر باشند به یک تا پنج سال انفصال موقت از خدمات دولتی نیز محکوم می‌شوند. در صورتی که در جرم منشأ انفصال موقت پیش‌بینی شده باشد، علاوه بر آن به مدت مقرر در این قانون نیز محکوم خواهند شد.

ماده ۷

چنانچه شخص حقوقی به واسطه ارتكاب پولشویی از ناحیه اعضای هیأت مدیره، کارکنان یا نمایندگان خود از عواید پولشویی منتفع گردد، به جزای نقدی از یک تا سه برابر میزان انتفاع حاصل از جرم محکوم خواهد شد.

تبصوه: محکومیت شخص حقوقی به جزای نقدی، رافع مسئولیت کیفری اشخاص حقیقی که مباشر یا معاون در جرم مذکور بوده‌اند، نخواهند بود.

ماده ۸

مجازات‌های ذیل در مورد اشخاص حقوقی موضوع ماده ۷ حسب مورد به تشخیص مرجع رسیدگی اعمال خواهد شد.

۱. انحلال و لغو جواز فعالیت و اعلام آن به مرجع ذیربط، چنانچه محرز شود شخص حقوقی صرفاً به منظور پولشویی تشکیل شده است.
۲. ممنوعیت از انجام کلیه فعالیت‌ها یا عملیات خاص به مدت ۵ سال.
۳. ممنوعیت از فعالیت در محل یا مکان‌هایی که مورد استفاده شخص حقوقی برای پولشویی بوده است.
۴. درج تخلف در روزنامه رسمی و جراید کثیرالانتشار.
۵. سایر مجازات‌ها به تشخیص مرجع رسیدگی.

ماده ۹

اشخاص، نهادها و دستگاه‌های مشمول این قانون از قبیل:

- بانک‌ها اعم از دولتی و غیردولتی، مؤسسات اعتباری غیربانکی، صندوق‌های قرض‌الحسنه، صندوق‌های بازنشستگی و تعاونی‌های اعتبار، صرافان؛
 - بورس‌های اوراق بهادار، شرکت‌های کارگزاری، صندوق‌ها و شرکت‌های سرمایه‌گذاری؛
 - شرکت‌ها و مؤسسات بیمه؛
 - بنیادها و مؤسسات خیریه؛
 - گمرک، شرکت‌های حمل و نقل، پست و سایر مؤسسات خدماتی؛
 - سایر اشخاص، نهادها و دستگاه‌ها به تشخیص شورای عالی مبارزه با پول شویی؛
- مکلف به رعایت موارد زیر هستند:
- الف) شناسایی و احراز هویت مشتری و در صورت اقدام توسط نماینده یا وکیل، شناسایی و احراز سمت و هویت نماینده، وکیل و اصیل واقعی؛

ب) ارایه اطلاعات، گزارش‌ها، اسناد و مدارکی که به موجب این قانون و آیین‌نامه‌های اجرایی آن توسط سازمان مبارزه با پولشویی درخواست می‌شود؛

ج) گزارش معاملات و عملیاتی که مبلغ آن یا ارزش معادل آن بیش از مقدار تعیین شده توسط شورای عالی مبارزه با پولشویی است؛

د) گزارش معاملات و عملیات مشکوک به سازمان مبارزه با پولشویی؛

ه) نگهداری سوابق مربوط به شناسایی مشتریان، سوابق حساب‌ها، عملیات و معاملات؛

و) تعیین کمیته یا نماینده‌ای به منظور گزارش‌دهی و ارایه اطلاعات به سازمان مبارزه با پولشویی به منظور انجام سایر وظایف قانونی؛

ز) تدوین معیارهای کنترل داخلی و آموزش مدیران و کارکنان به منظور رعایت مفاد این قانون و آیین‌نامه‌های اجرایی آن.

تبصره ۱: نحوه شناسایی مشتری، گزارش‌دهی و ارایه اطلاعات، نوع اطلاعات و ترتیب و مدت نگهداری سوابق موضوع این ماده مطابق آیین‌نامه مصوب شورای عالی مبارزه با پولشویی خواهد بود.

تبصره ۲: اشخاص مشمول این ماده بر حسب نوع فعالیت و ساختار سازمانی خود به تشخیص شورای عالی مبارزه با پولشویی از انجام تکالیف موضوع برخی از بندهای فوق معاف می‌شوند.

ماده ۱۰

اطلاعات و اسناد گردآوری شده براساس این قانون محرمانه تلقی می‌شود و صرفاً در جهت اهداف تعیین شده در قانون و اجرای آن مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

ماده ۱۱

کلیه اشخاصی که به موجب قوانین خاص مکلف به حفظ اسرار حرفه‌ای و سایر محدودیت‌های مربوط به عدم افشای اطلاعات مشتریان هستند، در اجرای این قانون ملزم به ارائه اطلاعات، اسناد و مدارک هستند.

ماده ۱۲

هیچ گونه ادعا و شکایتی علیه اشخاص مشمول این قانون و آیین‌نامه‌های اجرایی آن که حسب وظایف قانونی محول، اقدام، و گزارش‌دهی می‌کنند در مراجع قضایی مسموع نخواهد بود.

ماده ۱۳

جرایم مرتبط با پولشویی:

- الف) عدم گزارش معاملات و گزارش‌های مشکوک به مرجع پیش‌بینی شده در قانون؛
 - ب) عدم گزارش‌دهی به‌هنگام؛
 - ج) ارائه اطلاعات به اشخاص مظنون به پولشویی و افشای اطلاعاتی که به روند بررسی پولشویی خدشه وارد می‌سازد؛
 - د) افتتاح انواع حساب‌ها نزد مؤسسات مالی و واسطه‌های وجوه با نام‌های واهی و غیرواقعی؛
 - ه) تخلف مؤسسات مالی و واسطه‌های وجوه در احراز هویت واقعی مشتریان و نمایندگان آن‌ها؛
 - و) ارائه هرگونه اطلاعات غیرواقعی به مراجع و اشخاص ذی‌صلاح قانونی؛
 - ز) تخلف در اجرای این قانون و آیین‌نامه‌های اجرایی و دستورالعمل‌های آن.
- تبصوه: چنانچه به تشخیص مرجع رسیدگی، جرایم مرتبط، از مصادیق مباشرت یا معاونت در جرم پولشویی تلقی نگردد، مرتکب به سه ماه تا دو سال حبس محکوم خواهد شد.

ماده ۱۴

به موجب اصل ۱۲۷ قانون اساسی و با تصویب هیأت وزیران، شورای عالی مبارزه با پولشویی با عضویت معاون اول رئیس جمهور و وزیران امور اقتصادی و دارایی، بازرگانی، اطلاعات و دادگستری، رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و دادستان کل کشور، در چارچوب قوانین و مقررات برای انجام وظایف زیر تشکیل می‌شود:

الف) ارایه راهکارهای اجرایی لازم برای مبارزه با پولشویی؛

ب) تدوین و تصویب مقررات و آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون؛

ج) تغییرات و اصلاحات لازم در مقررات و آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون؛

د) نظارت بر اجرای این قانون و ارزیابی میزان تأثیرگذاری و کارآیی آن؛

ه) تدوین و تصویب معیارهای تشخیص موارد مشکوک به پولشویی؛

و) تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های آموزشی تخصصی برای اشخاص، نهادها و دستگاه‌های مشمول قانون در زمینه شناسایی، گزارش‌دهی موارد مشکوک و نگهداری سوابق اطلاعات و اسناد؛

ز) تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های آموزشی عمومی در زمینه پولشویی به منظور افزایش آگاهی مردم و تشویق آنها به ارایه اطلاعات و همکاری با نهادهای مبارزه با پولشویی؛
تبصره ۱: دبیرخانه شورا متشکل از وزیر امور اقتصادی و دارایی به عنوان دبیر و تعدادی کارشناس خبره در زمینه‌های اقتصادی، مالی، حقوقی و سایر زمینه‌های مرتبط است که مقر آن در وزارت امور اقتصادی و دارایی خواهد بود.
تبصره ۲: شورای عالی مبارزه با پولشویی مکلف است گزارش عملکرد سالانه خود را حداکثر سه ماه پس از پایان سال به هیأت دولت ارایه کند.

ماده ۱۵

سازمان مبارزه با پولشویی عهده‌دار وظایف زیر است:

۱. دریافت، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات و گزارش‌های ارسالی از طرف اشخاص، نهادها و دستگاه‌های مشمول این قانون.

۲. اقدامات مقتضی جهت شناسایی، ردیابی، انسداد حساب‌ها و توقیف اموال مشکوک.

۳. بازرسی و معاینات محلی و نظارت بر عملکرد اشخاص، نهادها و دستگاه‌های مشمول این قانون در زمینه مبارزه با پولشویی.

۴. همکاری و تبادل اطلاعات مبتنی بر روابط متقابل با نهادهای مبارزه با پولشویی در سایر کشورها.

۵. تحصیل اطلاعات، جمع‌آوری دلایل و مدارک و اسناد و هر اقدام دیگری که برای کشف جرم لازم است.

۶. اعلام جرم و تقاضای تعقیب کیفری و ارایه اطلاعات، اسناد و مدارک مربوط به پولشویی به مراجع قضایی.

۷. انجام سایر وظایفی که براساس این قانون و آیین‌نامه‌های اجرایی آن یا قوانین مرتبط، بر عهده سازمان مذکور گذاشته شده است.

تبصره ۱: رییس سازمان، مسئول گزارش‌دهی به شورای عالی مبارزه با پولشویی است و باید گزارش عملکرد سالانه سازمان را حداکثر دوماه پس از پایان سال به شورای مزبور ارایه کند.

تبصره ۲: تعقیب کیفری در موارد مذکور در این قانون منوط به اعلام شکایت سازمان مبارزه با پولشویی است.

ماده ۱۶

سازمان مبارزه با پولشویی دارای شخصیت حقوقی مستقل است و جز در مواردی که قانون صریحاً مقرر داشته است، مشمول مقررات و قوانین عمومی مربوط به وزارتخانه‌ها و شرکت‌های دولتی و مؤسسات دولتی وابسته نخواهد بود.

ماده ۱۷

رییس سازمان توسط شورای عالی مبارزه با پولشویی برای یک دوره پنج‌ساله تعیین می‌شود.

ماده ۱۸

ساختار، ارکان و اساسنامه سازمان ظرف مدت شش ماه از تاریخ تصویب این قانون به تصویب شورای عالی مبارزه با پولشویی خواهد رسید.

ماده ۱۹

سازمان به منظور انجام وظایف قانونی خود از اختیارات زیر برخوردار است:

۱. حق درخواست ادای توضیح یا ارایه هر گونه اسناد و مدارک مورد نیاز برای بررسی و رسیدگی به موضوع از اشخاص، نهادها و دستگاه‌های مشمول این قانون.
۲. حق ورود به محل اقامت اشخاص مظنون یا محل نگهداری اموال مشکوک و مدارک مرتبط با پولشویی به منظور جلوگیری از اختفا یا امحای آثار و دلایل وقوع جرم.
۳. حق درخواست ارایه و ضبط سوابق بانکی، مالی و تجاری.
۴. صدور دستور مبنی بر جلوگیری از نقل و انتقال اموال و معلق نمودن معامله مشکوک به پولشویی و مسدود کردن حساب‌های سپرده یا حساب‌های مشابه به مدت حداکثر ۷۲ ساعت.

تبصره: تمدید مدت زمان موضوع بند ۴ به دستور مرجع رسیدگی، امکان‌پذیر است.

ماده ۲۰

سازمان مبارزه با پولشویی می‌تواند هر گونه وجه نقد اعم از ریالی و ارزی را که از قلمرو کشور خارج یا به آن وارد می‌شود، در صورتی که میزان آن از مبلغ مصوب بانک مرکزی بیشتر باشد و ادله کافی مبنی بر تحصیل آن از طریق ارتکاب جرم موجود باشد، پس از اخذ مجوز از مرجع رسیدگی توقیف نماید.

تبصره: مدت زمان توقیف حداکثر ۷۲ ساعت خواهد بود مگر آنکه از مرجع رسیدگی

با رعایت شرایط زیر قرار توقیف وجه حداکثر به مدت سه ماه صادر شود:

الف) ادله کافی برای ادامه توقیف وجود داشته باشد؛

ب) تعیین و تشخیص مبدأ تحصیل وجه، نیاز به بررسی بیشتری داشته باشد؛

ج) وجود شکایت کیفری بر علیه شخص یا اشخاص مرتبط با وجه مورد نظر.

ماده ۲۱

شعب ویژه‌ای از دادگاه‌های عمومی در تهران و در صورت نیاز در مراکز استان‌ها به منظور رسیدگی به جرم پولشویی و جرایم مرتبط تشکیل می‌شود.

ماده ۲۲

در مواردی که بین دولت ایران و سایر کشورها توافق‌نامه معاضدت در خصوص پولشویی امضا شده باشد، معاضدت قضایی طبق شرایط مندرج در توافق‌نامه صورت خواهد گرفت و چنانچه توافقی صورت نگرفته یا توافق‌نامه حاوی نکات لازم نباشد، معاضدت قضایی طبق مقررات این قانون و به شرط رفتار متقابل به عمل می‌آید.

ماده ۲۳

تقاضای معاضدت قضایی باید از طریق وزارت امور خارجه به دادگاه ویژه مبارزه با پولشویی ارسال گردد. تقاضانامه می‌تواند حاوی درخواست‌های زیر باشد:
الف) اخذ توضیح از شخص یا اشخاص مورد نظر یا استماع شهادت شهود و اظهارات مطلعین.

ب) ابلاغ اوراق قضایی.

ج) انجام عملیات تجسسی و توقیف اموال.

د) بازرسی اموال و اماکن مورد استفاده.

ه) تأمین اطلاعات و ارسال مدارک و تصدیق اوراق و بررسی سوابق مربوط از جمله سوابق بانکی، مالی و ...

و) تشخیص منشأ و ردیابی عواید و اموال.

ز) سایر موارد با موافقت شورای عالی مبارزه با پولشویی و تأیید دادگاه ویژه مبارزه با

پولشویی.

ماده ۲۴

در موارد پیش‌بینی نشده در این قانون، قواعد و مقررات عمومی حاکم خواهد بود.

منابع و مأخذ

1. American Bar Association Central and East European Law Initiative (CEELI), "Money laundering Concept Paper", May 1993.
2. Basle Committee on Banking Regulation and Supervisory Practices, "Prevention of Criminal Use of The Banking System for the Purpose of Money laundering", December 1988.
3. Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure, and Confiscation of Proceeds from Crime; Adopted in Strasbourg on Aug. 11, 1990.
4. Commission on Narcotic Drugs: Second Informal Open-ended Inter-sessional Meeting, "Countering Money-laundering", Vienna, October 1997.
5. Commission of the European Communities: *Proposal for a Council Directive on Prevention of Use of the Financial System for the Purpose of Money Laundering, and Explanatory Memorandum*, March 23, 1990.
6. International Monetary Fund, "Intensified Fund Involvement in Anti-money Laundering Work and Combating the Financing of Terrorism", November 2001.
7. *The Forty Recommendation*, FATF/OECD, 1996.
8. The Council of Europe Convention: The Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of Proceeds from Crime, 141, Nov. 8, 1990.
9. The OAS Model Regulations: The Model Regulations Concerning Laundering Offenses Connected to Illicit Drug Trafficking and Related Offenses of the Organization of American States, OEA/Ser. P, AG/doc. 2916/92 rev. I, May 23, 1992.
10. United Nation International Drug Control Program (UNDCP), "Model Money Laundering and Proceeds of Crime Bill", 2000.
11. United Nation Office for Drug Control and Crime Prevention (ODCCP): Global Program Against Money Laundering, "Model Legislation on Laundering, Confiscation and International Cooperation in Relation to the Proceeds of Crime", 1999.

12. *United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances*, Adopted in Vienna on Dec. 19, 1988.

13. Vito Tanzi, "Money Laundering and the International Financial System", WP/96/55- EA, IMF, 1996.

14. World Bank, *Anti-money Laundering*, August 2001.

